

Z cesty na jihovýchod.

V předminulém čísle "Pokroku" kollega, jenž má na starosti místní zprávy, napsal, že "ostatně p. K. zajisté věrně v delším članku vyložil dojmy, jaké na něho dlouhá cesta a co hlavně prohlídka různých těch krajů učinila." a tudíž, zdali k vůli němu jinému, abych kolleagu nezastavil jako kandidáta pro klub Ananiášův, založený Theodorem Rooseveltem blahé paměti, zmíním se o své cestě na jihovýchod a dojmech, které jsem si z ní přinesl.

Byla to cesta dlouhá dost, z Omahy jest do Chicago pět set mil, z Chicago do jižní části Mississippi skoro devět set a se zájizdkami, byl to slušný kousek země svobody a volnosti, který jsem viděl — kteréžto poslední označení naší drabě vlasti nemůžeme bráti zrovna doslovně, ale vyjedete-li z domova a od svých povinností, jež nikdy se vás neptají "cheek-li", ale stále jenom říkají "musíš", třeba takový pocit svobody a volnosti zmocnil by se vás za stejných okolností i v Turecku nebo v Rusku, nejméně pod hvězdnatou vlajkou.

Vím, že tato slova jsou skoro až odvážná, vzhledem k tomu, jakým způsobem mohou býti vykládána, ale poněvadž kollega, jenž má na starosti místní zprávy, slíbil, že "zajisté věrně" všecko vyřídí, nemohu jinak, nežli slibu tomu dostát, třeba že to nebyl můj vlastní slib. Já vím, že nesmírná většina mužů, kdyžkoli z domova vyjedou, jsou celí nešťastní a chodí jako ztraceni a neustále vzdychají po tom krbu domáckém, kterážto dokonalost není ovšem každému dána, neméně však ten domácí krb jest každému neskonale milejší a dražší, když se k němu po více-denní nepřítomnosti vrátíte, když jste opět doma, a není slova v žádném řeči, které by mělo hlubšího významu, nežli toto. Domov není nenahradí a nic z myšlének nezapudí.

Bylo skoro půl jedné v noci v úterý 7. dubna, když přijal nás Rock Islandský Rockey Mountain Limited, jeden z těch vlaků, kde postarano jest o všecko pohodlí. Najdete tam i holčičku v observační káře, a jdete-li tolik na parádu, můžete si nechat každý den vychlízti oblek, a nechtutnáli vám obyčejná ledová voda, dostanete všechny druhy vod minerálních, ale nic silnějšího, pokud cestujete v takových státech, jako jest Nebraska, Iowa a Illinois a po celém jihu, kde všude "džebel alkoholu" jest na ústupu. V Illinois sice sněm přijal pouze zákon, že na vlacích nemají býti prodávány líhoviny a pivu nikde jinde, kromě v "buffet cars", které za těch starých lepších časů bývaly klubovnicami, jež ani "bár" nepostrádaly a kde pobyt pro lidi, nedosažňující takové výše etnosti, aby v pivě vině spatrovali příprahu všeho zla, byl velmi mírný a příjemný — avšak dráhy si to vzaly tolik k srdci, že zavdly "ceolovakovou" prohibici a přestaly vůbec voziti všecko mokrě silnější zboží.

Z Chicago vyjeli jsme v úterý o půl sedmé večer po druze Illinois Central, ve zvláštní soukromé káře, jež měla romantické jméno "Twilight" Soumrak. Náš pohybuje se domov byl slušně zaplněn, neboť nás jelo dvadvaesát osob, pět rodin již na dobro, totiž na farmy, jež byly si dříve zakoupily v okolí Sumrall, Miss. Zpět přijelo nás pouze sedm, šest mužů a jedna paní, manželka p. Twininga, říditele farmářského oddělení firmy K. A. Cummings & Co., která se této výpravě účastnila za tím účelem, aby si vyhlédla místo pro dům na pozemku, který tam vlastnil. Hodlají se totiž do Mississippi přestěhovati.

Pa celé cestě, jakot i v Sumrall, staral se o nás puzemské blahu tři černoši, jeden kuchář, jeden číšník a třetí, který měl na starosti duze, ual celou káru a měl jano se jako "na posybení". Kára jest zvlášť upravena pro takové výpravy, s kuchyní, kušárnou, a velkým stolem a lžlami kolem uprostřed. Jidla vyrovnala se umě a to nejlepši restaurace v kterémkoliv velkém městě a nescházela ani

na takových lahůdkách, jako jest ovoce, čerstvé i zavazované a pod. Kromě p. Twininga a jeho manželky a jednoho Němce z Clevelandu, jeli jsme sami Češi a cesta při zábavě vesele ubíhala, třeba že těm novým osadníkům, lidem z města na farmy se ubírajícím, mnohá starost hlavou tíhla.

Největším městem, v němž na cestě jsme se zastavili, bylo Memphis, Tenn., kam přijeli jsme ve středu ráno a sblížli Mississippi, "otec vod". Byl hodně vysoko, tento americký veletok, avšak moený jeho proud zůstával v mezích břehů, které mimochodem řeceno, jsou místy hodně nízké a není divu, že často celé širé kraje jsou zaplaveny při jarních oblevách neb po dlouho trvajících deštích. Nejvelkolepější podivám na té celé cestě, pro toho, kdo rád vidí veliké spousty vod, jest však v Cairo, Ill., kde stékají se Ohio a Mississippi. Byly časy, kdy tyto dvě řeky rozlily se do okolí na mnoho čtverečních mil a proměnily kraj v jediné moře. Letos se břehů nevy-mořily, avšak "vysoká voda" přijde někdy až v polovici května, ba ještě dále, kdy sněh v horách taje.

Ve středu večer přijeli jsme do Brookhaven, Miss., kde zvláštní naše kára byla přijata ku vlaku Mississippi Central, který nás dovedl do Sumrall, města čítajícího asi 2,500 obyvatelů, kde mimo jiné znamenitosti mají pihu, která jest prý druhou největší na světě a pracuje se v ní čtyřicet let hodin denně. Tu nejčastěji práci konají černoši, lepší a zodpovědnější běloši.

Tyto jižní kraje byly částí ohromného amerického lesního pásma a na ty pannenské lesy, pokud byly ušetřeny, jest volko-lepá podivná. Borovice jsou jako palmy, s rovnými, hladkými kmeny a pouze s korunou větví na vrcholu. Lesy jsou čisté, skoro úplně bez podrostu a jenom tráva mezi stromy roste. Po dřevorubečství nastupuje zemědělství, a s této stránky jest to nový kraj.

Povšechné poměry na jihu.
V Texasu ode dávna již usazeni jsou naši lidé, hlavně z Moravy, ale na tak zvaném "starém jihu", v jihovýchodní části země, až dosud velmi málo krajanů domovy si založilo. Poslední census, z r. 1910, napačtil Čechů: v Alabamě, 184; v Tennessee, 175; v Louisianě, 173; v Georgii, 127; v Floridě, 92 a v Mississippi, 61, a lze bezpečně říci, že byli to z velké většiny řemeslníci a dělníci a ve městech sem tam nějaký obchodník. Ačkoliv několikrátě činěny byly pokusy o hromadné usazování se Čechů v jižních státech, hlavně ve Virginii, nesetkaly se s valným zdarem. Nyní znovu probuzen byl mezi lidem našim, na venkově i ve městech, zájem o Jih, hlavně Louisianu a Mississippi.

Nebožtík Rosický, zakladatel "Hospodáře", nevěřil Jihu, ba varoval před ním nás lid, varoval i před Texosem, ačkoliv celé okruhy byly tam zalidněny Čechy, a často dostával se k vůli tomu do sporu s A. Haidůškem, redaktorem "Svobody", jenž nedal na Texas dopustit. Tím méně důvěry měl R. ve státy jihovýchodní. Pokud bylo dosti pozemků na severozápadě, a pokud daly se získati za přiměřenou cenu, bylo jisto lidu našemu dobře raděno, usazovati se v takových státech, jako Nebraska, Iowa, Minnesota, Dakota, jak k vůli půdě, která hojně odměnila přišlinců. Poslední obráec byl prosel k vysokému severozápadu, do Montany, Idaho, Oregonu a Washingtonu, ale už nikdy neubyl veliké síly, hlavně k vůli tomu, že lepších pozemků zmocnili se spekulanti a vyhnali ceny do závratné výše.

Dnes je to skoro jediná na Jihu, a hlavně jihovýchodě, kde možno začít s menším kapitálem. Jsou ovšem spousty pozemků v Kanadě, a vláda tamní mnohá podniká na přivábění přistěhovalectva ze Spojených Států, avšak mozi dlouhou kanadskou zívání a podnebnou jižinu s dlouhým parním oblakem, sotva lze

si vybrati. Jisto pouze jest, že studené i teplé kraje budou zalidněny, že hodnota farmářské půdy bude neustále stoupati a že na příklad na středním západě okusíme v zimě kanadské zimy a v létě jižního tepla. Dokonce taková vedra, jaká měli jsme zde v loňském létě, byla by i na jihu považována za vyjimečná. Dnes cena 400 za akr připadá vysoká a snad dočká se toho nynější mladší generace, že málo pozemků bude k dostání za takovou cenu. Tento postup se prostě zastaviti nedá, neboť jest výsledkem přirozeného vývoje. Zrovna jako v průmyslu, tak i v zemědělství, platí železný zákon zásoby a poptávky.

Vládní cenovní úřad odhaduje lidnatost Spojených Států, kromě dráv, na 98,781,324 na 1. července 1914, kdežto při posledním sčítání byla 91,972,286, což zajisté jest ohromný přírůstek ve čtyřech letech a z toho můžeme si aspoň přibližně vypočítati, jaká bude lidnatost této země za dvacet pět, za padesát roků, a rozloha půdy zůstane stejnou a země zůstane živitelem všech těch nových desítek millionů lidí.

Že na Jihu jsou prodávány pozemky za nynější ceny, v krajích, kde jest dosti vláhy, půda úrodná a dobré trhy v blízkém dosahu, lze vysvětliti jediné nepodnikavostí a pohodlností tamního lidu. Jak netřeba ani vysvětlovati, půda v pásmu borovic lesů není tak těžká a tak hluboká, jako v pásmu lesů listnatých neb préríjním, avšak jest množství plodin, které se v ní dobře daří a jest až s podivnem, co všecko dá se na ní vypěstovati. Vyjímky sice najdou se všude, celkem však domorodý Jihán mnoho nepokročil od zrušení otroctví a z daleka se pozná farma, na níž se usadil člověk ze severu. Třeba vlastní Jihán mnoho set akrů půdy, vzdělává zrovna tolik, co potřebuje na živobytí, a kde se vzdělává více, jest to "díky" systému, který se málo lidí od někdejšího otroctví.

Když Jihán vlastní seki nebo více pozemku, sám mnoho nedělá. Zůstávají na jeho pozemku černoši a ti farmari na polovicku, když používají tažného dobytka hospodářova, a když mají svůj dobytek a své stroje, na třetinu. Statkář je pobízí k práci, jako byli by to jeho čeledínové, neboť jinak nevydělalí prý by nic pro sebe a pro něho, pro statkáře, rovněž ne. A černoši, bez reptání, konají pro statkáře dosti práce, aniž by tím neb onim způsobem dostali za ni zapláceno. Jest to vlastně feudální systém a takové velké farmy prodávány jsou obyčejně i s černochy na nich, ne snad že by ti černoši ve skutečnosti byli koupeni, ale ho-

spolají a dřou se zas pro nového hospodáře a zdá se, že ani netouží po samostatnosti a neodvlastnosti, třeba že tu a tam najde se samostatný černošský farmář. Douky, v nichž zůstávají, jsou jako "villy" a hlavně o ventilaci jest postarano — málokde totiž najdete okna. Pouze oknice mají, dvě tři prkna k sobě sbitá, které dají do oken, když přší, jinak vzduch má volný a nerušený přístup. Jako dělníci ve městech, jsou černoši bídně placeni, ale přes to, hlavně ženské, úpravně a čisté se strojí. Když se najde Jihán pokročilejší hospodář, v obyčejné děti přinesly nové ideje ze severu, kde chodily do hospodářských škol a konečně najdou se někteří, již zapfeli svoji jižní hrstot tak daleko, že se le-dausému užitečným naučili od souseda Severána.

Často slyšíme, že na Jihu není zdraví, a konečně vládní zprávy jsou dokladem toho, neboť kdežto na příklad St. Paul v Minnesotě jest ve světle úmrtní statistiky jedním z nejzdravějších měst v Americe, jest New Orleans v Louisianě jedním z nejzdravějších, ale zároveň málokde najdete tolik starých lidí, jako na Jihu a takový Jihán, sedmdesátiletý neb 80-letý, jede na koni jako mladík a jest rovný jako svička.

Kde jsou močály neb v blízkosti, panuje malarie, avšak kde pozemky leží vysoko a voda má dobrý odpad, není malarie a není komárů, kteří vlastně jsou nositeli a šířitelé této vleké a traplivé choroby. V těch místech, v Mississippi, kde mi jsme byli, v okrese Lamar, asi sedmdesát mil od zálivu Mexického, není ani tolik komárů, jako u nás v létě, jak nám vyprávěli osadníci, kteří tam již léto zažili a také nenajdete tam pavlačí opatření drátěnými sítěmi, jako všude na Jihu, kde se komáři drží. Poloha jest mezi 300 a 400 stopami nad hladinou mořskou. Vodu našli jsme tam všude dobrou a nemusí se pro ni hluboko. Spád deště jest vydatný.

Jižní lid jest zdvořilý a pohostinný, ale přes to bychom neodporučovali jednotlivcům usazování se v tamních krajích. Slyšel jsem na příklad Jihana stěžovati si, že přicházejí tam ti lidé ze severu a kupují půdu a že oni nebudou jí míti pro své děti, ale že tu příležitost měli dříve a že jest na jihu dosti půdy pro lidnatost desítkrátě větší, jenom když půda bude skutečně vzdělávána, to snad jim ani nenapadne. Stát Mississippi má asi 23,000,000 akrů půdy a z toho pouze asi 3,000,000 akrů jsou vzdělávány. Nejlépe jest, jak čim Češi i Němci, zakládati osady, což má také tu výhodu, že osadníci mohou si

vzájemně vypomoci a snáze přecházeli počáteční pionýrské výzele.

Nedbalost Jihánů viděti jest též na dobytku, který následkem ledabylého chovu a zanedbávání křížení plemen, jest malý, což platí o dobytku hovězím, stejně jako o koních a prasatech. Této stránce hospodářství teprve lidé ze severu věnují pozornost a taková farma již dle dobytka dá se rozoznati od farmy domorodce, v jehož prasatech převládají stopy "razorbaeka", v koních jižního "mustanga" a dobytek hovězí jest neurčitého plemene.

Jih skýtá dnes dvojí příležitost — pro člověka s malým kapitálem, jenž může tam začíti mnohem snadněji, nežli na severu, a pro toho, kdo může farmariti ve velkém. A jsou tam příležitosti k zakoupení tisícakrových lánů dobré půdy za ceny neuvěřitelně nízké. Co se týče toho minimálního kapitálu, tu podle našeho mínění, které ovšem není míněním odborníka a pouze proseno jest na základě toho, co jsem slyšel od začátečníků, nežli Jarma se zvelebil a nebyl skýtatí živobytí. Mluvil jsem sice o Sumrall s jedním Němcem, jenž uměl ještě asi půl tuetu jiných řečí a mezi těmi též český, který tam přišel se šesti stovkami a několika malými dětmi, ale jsou to krásné začátky.

Česká osada u Sumrall, Miss.

Hodlám se pečlivě zdržovati všeho, co by mohlo vypadati jako reklama tamních pozemků, které nejsou o nic lepší a o nic horší, nežli jsou všude pozemky v pásmu borovic lesů. Ostatně, che-li se kdo někde usaditi, domov si zařídit, což zajisté jest velmi vážný krok, nechtě hledí se sám o krajíně přesvědčiti a poznati její světlé i stinné stránky. Nejlepší měřítkem jest, jak pokročili, jakých výsledků se dočkali osadníci dříve již tam usazení, a co do zdravotních podmínek, což obzvlášť na Jihu jest důležitou věcí, o tom hodně řekne první léto, jež osadníci v krajích jižních zažijí. Zdáli neobjeví nějaké vážné "slabiny", jest pravděpodobno, že se aklimatizují, přizpůsobí, a že se z nich stanou hotoví "Jihánové", a zdali si zachovají severní čipernost, nemůžeme je zdati minouti.

V okolí Sumrall zakoupilo již asi čtyřicet Čechů, ponejvíce z Clevelandu, a hospodář jich tam již osm. Ostatní přijdou až své nynější majetky prodají, neb začítí si ještě více peněz. Nevěřil jsem nikdy mnoho ve stěhování městských lidí na farmy, avšak přesvědčil jsem se na vlastní oči, že byl jsem hodně na omyle. Ti dřívější řemeslníci z měst jsou za rok dále, nežli domorodí Jiháné za celé generace. Staví si úhledná obydlí, nerozdílí mezi parvy, jako Jiháné, nýbrž odstraňují je a rozlohu pod pluhu připravou neustále a rychle zvětšují. A co hlavně, jsou všichni spokojeni. Skoro každá z těch nynějších farmářek si povzdělala: "Ale z počátku se nám tu stýskalo, už jsme mysleli, že tu nevyděláme, ale když vidim všecko tak pěkně růst, tu drůbež a dobytek, a všecko jest naše, za me bych se do města nevrátila." První český osadníkem v té krajině byl p. Pávek, druhým p. Pflieger, kteří oba mají už pěkně farmy, pole a stá a pečlivě vzdělává. Ti druzí teprve začínají. Dá se tam pěstovati skoro všecko, jako na severu, a mnohé plodiny hodí se pouze do onoho pásma, jako ov kravá tritina, sorghum, balušky, bavlna, atd. Ovoce znamenitě se daří, kromě slejšiho také říky a japonské oranže. Zelňačství je vydatným zdrojem příjmů, a málokde viděl jsem takové krásné zelňačské zahrady, některé z nich v rozloze uměna set akrů, jako v okolí Crystal Lake. V sezóně celé vlaky vysílány jsou do Chicago. Jež dorazí tam ve 24 hodinách, tak že všecko přijde do do trhu čerstvé. Zelt se již řezalo a jahody kvetly, ačkoliv letos sezóna byla poněkud uposálena, následkem ohladu — dražby byly již hodně vysoké a kukurice, melouny a fazule

scházely. Cesty jsou tam všude dobré.

Velkou pomocí pro začátečníky jest demonstrační farma, již společnost zafidla a pak odborná rada, které se novým osadníkům dostává. Úředníci, absolventi hospodářských škol, každému ochotně poradí, co a jak sázeti a farmy navštěvují. Jeden z nich, s nímž nejlépe jsem se seznámil, p. Rose, vystudoval inženýrství na universitě státu Mississippi a hospodářský kurs na universitě Cornell v státě New Yorku, která v tomto oboru jest uznávána za nejlepší v pokání.

Krajina tamní jest pokácený les a mírně vrštitá, tak že voda má dobrý odpad a nikde se nedrží. Potoky a říčky, s vodou čistou jako křišťál, připomněly mně české kraje. Všeude jest hojnost pstruhů a jiných ryb. O nemoci od žádného z těch nových osadníků jsem tam neslyšel a některým se zdraví valně zlepšilo. Z počátku byl to život hodně pionýrský, ale nyní už jim bude veseleji, neboť všichni krajané jsou pohromadě. Abych nezapomněl, dvakrátě jsme obědvali v Pflieger, a připravili nám hoto-vou hostinu, na níž kromě výborné polévky a dvojho masa, nescházal ani dort a sberbet, hlavně zásluhou slečny Karolinky Pfliegerové, která se sice podivuhodně vpravila do farmarění, ale přes to, při návštěvě těch Cleve-landských, přece jenom asi oživly vzpomínky na velké osady a městský život. V německé osadě, která založena jest severovýchodně od Sumrall, našel jsem jediné nespokojence mezi děvčaty, která se těžko sniřují se životem zcela jiným, než jakému uvykly. Hoši spíše přivyknou.

Němci byli v okolí Sumrall dřívě, a tudíž mají více farem vzdělaných a všichni jsou spokojeni. Strávili jsme v Sumrall tři dny. Obyčejně z rána jsme se rozjeli a šli jsme se o večere v našem hotelu na koláč, totiž my, kteří noví jsme se vrátili na sever. Noví osadníci našli prozatímni útulek u těch, kteří dříve již tam bydleli, než vlastní obydlí by si postavili. Koz jejich podnikavost, přičinlivost a pile odměněna jest zaslouženým zdarem.

Čim skončiti tuto cestopisnou řetu v tomto čísle, a proto nemůžeme se šifiti o cestě zpáteční, která byla velmi pohodlnou, neboť sedm nás mělo k dispozici celou káru; ani o tom, že na velikonocní svátek odpoledne hodili jsme si "jedničku", kterážto hra se p. Twiningovi velmi líbila, ačkoliv její naučení dosti jež stálo — třeba že nehrálo se o žádné velké sumy a tudíž nikdo chalu-pu neprohrál, a konečně otenáři sotva by zajímalo, že kdesi v Indianě dopili jsme poslední pivu, ale jest to důkazem, že s tímto drahocecným moken jsme setřili a dobře hospodářili.

V Chicago jsem se rozloučil s těmi Clevelandskými, kteří odejeli domů o půl dvanácté v noci, a z nichž s p. Doležalem první jsme se poznali před šestadvaceti lety u "Chicagoských listů", a v té metropoli Čechů amerických zdělal jsem se nějaký čas a "zakročil jsem" ještě asi dvě stě mil do jižního města za jistou záležitostí. Bylo mně opravdovým potěšením seznámiti se s p. učitelem Benešem, jenž koná přednáškovou cestu po Spojených Státech a někdy v červnu zavítá do Omahy. Pan Beneš se mi nune zadával a povídal: "Já si vás předstávalo zcela jinak, jako staršího pána," kterážto sklanění na straně našeho milého hosta pochopitelně mně zabolelo, ale jakž poznám, všem lidem se nelze zachováti, a nadávno v opravěho "učitelství" potěmík s jedním ještě užšího koleguem byla mně předložena "stará kolena", což konečně nebylo ani tak zále, jako když jiný kollega asi před 2 desetiletím našel na mně jinou "chybu", za kterou na mou duši uměna, neboť všichni jsme takoví, jak jsme na svět přišli, a čas v jiných polemikách nazvali mně Fratříškem Adonísem, jako bych vyvíkal nějakou obzvláštní fysickou sílností — což to všecko nio.

Když jsem se blížil k naší řece Missourí, s jejími křišťálovými vodami a romantickými břehy, neuvěřitelně blahu rozhořtilo se v duši mé, a stále mi něosa říkalo, není nad naši Omahu!

F. J. K.

DVA HLAVNÍ VELITELOVÉ V HUERTOVĚ MEXICKÉ FEDERÁLNÍ HOTOVOSTI.

GENERAL MAAS.

ADMIRAL MALPICA.

Dva hlavní důstojníci stojící v čele mexické federální hotovosti, jsou gen. Maas, jenž velí voj. sku, která vyklidila Vera Cruz a admirál Melario Malpica, velitel pěti mexických delových úsúdů vtařících mexické vládní hotovosti. Gen. Maas ustoupil podél železnice vedoucí do Města Mexica.